

БЕЛАРУСКАЯ МОВА **(ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)**

**ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА, МЕТАДЫЧНЫЯ УКАЗАННІ
І КАНТРОЛЬНЫЯ ЗАДАННІ**

МИНСК 2014

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
«МІНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ВЫШЭЙШЫ
РАДЫЁТЭХНІЧНЫ КАЛЕДЖ»

ПАДЛЯГАЕ ВЯРТАННЮ

ЗАЦВЯРДЖАЮ
Рэктар МДВРК

_____ С. Н. Анкуда
«18» ліпеня 2014 г.

БЕЛАРУСКАЯ МОВА
(ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)

Вучэбная праграма, метадычныя указанні
і кантрольныя заданні

для навучэнцаў завочнай формы атрымання адукацыі спецыяльнасцей
2-39 02 32 «Праектаванне і вытворчасць РЭС»,
2-39 02 31 «Тэхнічная эксплуатацыя РЭС»,
2-40 02 02 «Электронныя вылічальныя сродкі»,
2-40 01 01 «Праграмнае забеспячэнне інфармацыйных тэхналогій»

Мінск
МДВРК
2014

УДК 811.161.3(075.8)
ББК 81.2Бей-923
Б43

Рэкамендована да друку прадметна-метадычнай камісіяй мовы і літаратуры (праатакол № 12 ад 29.05.2014 г.) і Навукова-метадычным саветам установы адукацыі «Мінскі дзяржаўны вышэйшы радыётэхнічны каледж» (праатакол № 11 ад 19.06.2014 г.).

Складальнікі:

Ф. С. Шумчык, канд. філал. навук, дацэнт,
Н. М. Акуліч, выкладчык беларускай мовы і літаратуры МДВРК

Рэцэнзент

І. У. Рабец, выкладчык беларускай мовы і літаратуры МДВРК

Беларуская мова (прафесійная лексіка) : вучэб. праграма, метадыч. указанні і кантроль. заданні для навучэнцаў завочнай формы атрымання адукацыі спецыяльнасцей 2-39 02 32 «Праектаванне і вытворчасць РЭС», 2-39 02 31 «Тэхнічная эксплуатацыя РЭС», 2-40 02 02 «Электронныя вылічальныя сродкі», 2-40 01 01 «Праграмнае забеспячэнне інфармацыйных тэхналогій» / склад. Ф. С. Шумчык, Н. М. Акуліч. – Мінск : МДВРК, 2014. – 40 с.

ISBN 978-985-526-227-6

У дапаможнік увайшлі вучэбная праграма дысцыпліны, пытанні для самакантролю, метадычныя рэкамендацыі па выкананні і афармленні кантрольнай работы, варыянты кантрольнай работы і спіс літаратуры.

Прызначаны для навучэнцаў і выкладчыкаў каледжа.

УДК 811.161.3(075.8)
ББК 81.2Бей-923

ISBN 978-985-526-227-6

© Шумчык Ф. С., Акуліч Н. М., складанне, 2014

© Установа адукацыі «Мінскі дзяржаўны вышэйшы радыётэхнічны каледж», 2014

Прадмова

«Беларуская мова (прафесійная лексіка)» – дысцыпліна, якая дапамагае навучэнцам далучыцца да багаццяў нацыянальнай культуры, сфарміравацца як камунікатыўна развітай асобе, здольнай наладжваць зносіны на роднай мове ў прафесійнай сферы, перакладаць і рэферыраваць прафесійна арыентаваныя і навуковыя тэксты, весці дзелавую дакументацыю, выступаць з навуковымі паведамленнямі і публічнымі прамовамі і інш.

Лінгвістычнай мэтай курса з’яўляецца раскрыццё багацця лексічнай сістэмы і дасканаласці граматычнага ладу беларускай мовы, паказ яе самабытнасці і спецыфікі ў параўнанні з іншымі славянскімі мовамі. Беларуская мова разглядаецца не толькі як прадмет вывучэння, але і як сродак далучэння моладзі да багаццяў нацыянальнай культуры, сродак фарміравання эстэтычных поглядаў і густаў, як найважнейшы сродак зносін паміж людзьмі.

Навучанне з улікам запатрабаванняў жыцця грунтуецца на прынцыпах дэмакратызацыі, арыентацыі на агульначалавечыя і нацыянальныя каштоўнасці, творчы характар засваення прадмета, індывідуальна-асабовы падыход да навучэнцаў.

Асноўныя мэты выкладання дысцыпліны:

- замацаваць практычныя ўменні граматычнага карыстання вуснай і пісьмовай мовай;

- развіваць моўна-эстэтычны густ, патрабавальнасць да чысціні і правільнасці мовы;

- выпрацоўваць уменне правільна ўспрымаць прафесійныя тэксты, любую інфармацыю на беларускай мове, а таксама дакладна і поўна выказаць уласную думку;

- пашыраць і ўзбагачаць прафесійны слоўнікавы запас будучых спецыялістаў;

- выпрацоўваць уменне практычнага карыстання тэрміналогіяй і лексікай па абранай спецыяльнасці;

- развіваць уменне самастойна здабываць веды, павышаць моўную культуру;

- выхоўваць любоў да мастацкага слова, да духоўнай і інтэлектуальнай культуры беларусаў, пачуццё нацыянальнай і асабістай самапавагі.

Асноўныя задачы вывучэння дысцыпліны:

- сфарміраваць у навучэнцаў разуменне неабходнасці ведаць і карыстацца беларускай мовай у прафесійнай дзейнасці;

- сфарміраваць у навучэнцаў дакладнае разуменне ролі беларускай мовы ў развіцці культуры і духоўным адраджэнні нацыі;

- даць навучэнцам неабходную сістэму ведаў па лексіцы, граматыцы, стылістыцы і маўленчай культуры;
- спрыяць авалоданню навучэнцамі навуковай, прафесійнай лексікі, засваенню тэрміналогіі па абранай спецыяльнасці;
- развіць і ўдасканаліць моўнае чуццё, навыкі свабоднага, актыўнага валодання мовай.

У выніку вывучэння дысцыпліны навучэнцы павінны:
ведаць:

- ролю мовы і маўлення ў працэсе сацыялізацыі асобы;
- месца і ролю беларускай мовы ў славянскай і еўрапейскай супольнасці народаў і моў;
- канцэпцыі паходжання і этапы развіцця беларускай мовы;
- спецыфіку беларускай літаратурнай мовы ў фанетычнай, графічнай, граматычнай і лексічнай сістэмах;
- функцыі беларускай мовы як асноватворнага кампанента нацыянальнай культуры;
- сістэму лексічных, граматычных і стылістычных сродкаў беларускай мовы;
- тэрміналагічныя слоўнікі і даведнікі па адпаведных сферах навукова-прафесійнай дзейнасці;

умець:

- граматычна карыстацца вуснай і пісьмовай мовай;
- адэкватна ўспрымаць прафесійныя тэксты і навуковую галіновую інфармацыю;
- характарызаваць тэрміналагічную лексіку;
- перакладаць, анатаваць і рэферыраваць прафесійна арыентаваныя тэксты;
- складаць і весці на беларускай мове дзелавую дакументацыю, рыхтаваць навуковыя і публіцыстычныя выступленні і г. д.;
- характарызаваць тэксты розных функцыянальных стыляў;
- аналізаваць моўную сітуацыю ў Рэспубліцы Беларусь на сучасным этапе;
- аналізаваць з'явы гістарычнага білінгвізму;
- выконваць тэксты і тэставыя заданні, якія садзейнічаюць замацаванню вучэбнага матэрыялу;

набыць навыкі:

- граматычна карыстацца вуснай і пісьмовай мовай у практычнай дзейнасці;
- дакладна перакладаць навуковыя тэксты па спецыяльнасці з рускай мовы на беларускую і наадварот;
- правільна афармляць справавую дакументацыю.

1. ВУЧЭБНАЯ ПРАГРАМА ДЫСЦЫПЛІНЫ

1.1. Прыкладны тэматычны план

Табліца 1

Назва раздзела і тэмы	Колькасць гадзін	
	Усяго	ПЗ
Уводзіны	-	-
Раздзел 1. Мова – духоўны скарб народа	1	-
<i>Тэма 1.1.</i> Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве	-	-
<i>Тэма 1.2.</i> Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Месца беларускай літаратурнай мовы ў сістэме агульнаадукацыйных і нацыянальных каштоўнасцей	-	-
Раздзел 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы	1	1
<i>Тэма 2.1.</i> Лексіка беларускай мовы паводле паходжання і сферы ўжывання	-	-
<i>Тэма 2.2.</i> Спецыяльная лексіка беларускай мовы. Тэрміналогія ў сферы прафесійнай дзейнасці спецыяліста. Тэрміналагічныя слоўнікі беларускай мовы	-	-
Раздзел 3. Функцыянальныя стылі маўлення	1	2
<i>Тэма 3.1.</i> Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. Публіцыстычны стыль маўлення	-	-
<i>Тэма 3.2.</i> Асаблівасці мастацкага і гутарковага стыляў	-	-
<i>Тэма 3.3.</i> Навуковы стыль. Моўныя сродкі навуковага стылю	-	-
<i>Тэма 3.4.</i> Афіцыйна-справавы стыль. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю	-	-
<i>Тэма 3.5.</i> Пераклад на беларускую мову прафесійна арыентаваных тэкстаў	-	-
Раздзел 4. Культура прафесійнага маўлення	1	1
<i>Тэма 4.1.</i> Мова і маўленне. Правільнасць маўлення і моўныя нормы. Прафесійна арыентаванае маўленне. <i>Выніковая кантрольная работа.</i>	-	-
<i>Тэма 4.2.</i> Падрыхтоўка да публічнага выступлення	-	-
<i>Тэма 4.3.</i> Маўленчы этыкет і культура зносін	-	-
Усяго	4	4

1.2. Змест дысцыпліны

Табліца 2

Мэта вывучэння раздзела, тэмы	Змест раздзела, тэмы	Вынік
1	2	3
Уводзіны		
Пазнаёміць з мэ-тамі і задачамі вы-вучэння дысцыплі-ны, з сувязямі па-між дысцыплінамі спецыяльнасці, мес-цам у вучэбным пра-цэсе, яе структурай	Мэты і задачы дысцып-ліны. Сувязі дадзенай дысцыпліны з іншымі дысцыплінамі спецыяль-насці, яе месца ў вучэб-ным працэсе. Структура дысцыпліны	Выказвае агульнае меркаванне аб мэтахі задачах дысцыпліны, аб сувязях паміж дыс-цыплінамі спецыяль-насці, яе месца ў вучэбным працэсе, структуры
Раздел 1. Мова – духоўны скарб народа		
<i>Тэма 1.1. Мова і соцыум. Функцыі мовы ў грамадстве</i>		
Пазнаёміць з пан-яццямі «мова» і «соцыум», функ-цыямі мовы ў гра-мадстве. Даць пан-яцце мовы і со-цыума	Функцыі мовы ў грамад-стве (камунікатыўная, па-знавальная, намінацыйная, экспрэсіўная, эстэтыч-ная). Існаванне беларус-кай нацыянальнай мовы ў дзвюх разнавіднасцях: дыялектнай і літаратур-най. Сістэма нормаў су-часнай беларускай мовы	Назвае функцыі мовы, разнавіднасці яе, сістэму нормаў беларускай мовы. Раскрывае сутнасць функцый мовы, пан-яцця нацыянальнай мовы, соцыуму
<i>Тэма 1.2. Паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця. Месца беларускай літаратурнай мовы ў сістэме агульначалавечых і нацыянальных каштоўнасцей</i>		
Сфарміраваць уяў-ленне пра беларус-кую мову як адну са славянскіх моў. Пазнаёміць з бела-рускай мовай як сацыяльнай з’явай, з яе вытокамі. Сфар-міраваць паняцце аб беларускай літара-турнай мове. Наву-чыць адрозніваць старабеларускую мову ад сучаснай беларускай літара-турнай мовы	Мовы роднасныя і ня-роднасныя. Беларуская мова як адна са славян-скіх моў. Старабеларус-кая літаратурная мова. Вытокі сучаснай беларус-кай літаратурнай мовы	Выказвае агульнае меркаванне аб бела-рускай мове як адной са славянскіх моў. Кі-руецца патрабаван-нямі для адрознення старабеларускай і су-часнай беларускай лі-таратурнай мовы. Ар-гументуе неабход-насць карыстацца бела-рускай літаратур-най мовай у прафе-сійнай сферы. Рацыя-нальна выкарыстоў-вае літаратурную лексіку ў вуснай і пісьмовай мове

1	2	3
Раздзел 2. Лексічная сістэма беларускай літаратурнай мовы		
<i>Тэма 2.1. Лексіка беларускай мовы паводле паходжання і сферы ўжывання</i>		
Сфарміраваць паняцце пра лексічную сістэму беларускай літаратурнай мовы. Навучыць выдзяляць розныя пласты беларускай лексікі	Уласнабеларускія словы, запазычаная лексіка, агульнаўжывальная лексіка і лексіка абмежаванага ўжывання, актыўная і пасіўная лексіка	Фармулёе паняцце беларускай літаратурнай мовы. Выкладае думку наконт агульнаўжывальнай лексікі і лексікі абмежаванага ўжывання
<i>Тэма 2.2. Спецыяльная лексіка беларускай мовы. Тэрміналогія ў сферы прафесійнай дзейнасці спецыяліста. Тэрміналагічныя слоўнікі беларускай мовы</i>		
Сфарміраваць паняцце пра спецыяльную лексіку беларускай мовы, яе тэрміналогію і тэрміналагічныя слоўнікі	Паняцце тэрміна і тэрміналогіі. Тэрміналогія – замкнуты слоўны кантэкст. Спосабы ўтварэння тэрмінаў. Лексіка-граматычная характарыстыка тэрмінаў. Тэрміналагічныя слоўнікі	Фармулёе паняцці спецыяльнай лексікі і тэрміну. Вызначае месца тэрміналогіі ў сучаснай беларускай мове. Называе тэрміналагічныя слоўнікі
Раздзел 3. Функцыянальныя стылі маўлення		
<i>Тэма 3.1. Паняцце функцыянальнага стылю. Класіфікацыя функцыянальных стыляў. Публіцыстычны стыль маўлення</i>		
Сфарміраваць паняцце функцыянальнага стылю. Пазнаёміць з класіфікацыяй функцыянальных стыляў. Сфарміраваць паняцце публіцыстычнага стылю. Пазнаёміць з моўнымі асаблівасцямі публіцыстычнага стылю	Стыль – функцыянальная разнавіднасць мовы. Падзел стыляў у залежнасці ад зместу і мэты выказвання, сферы зносін, характару ўжывання моўнавыяўленчых сродкаў. Адметныя асаблівасці кожнага стылю: лексіка, фразеалогія, пэўныя граматычныя прыкметы. Моўна-стылёвыя рысы, адзнакі публіцыстычнай мовы (дакладнасць, лакалічнасць, адкрытая ацэначнасць, афіцыйнасць і інш.). Прыёмы індывідуалізацыі і псіхалагізацыі, увядзенне дыялога і	Тлумачыць паняцце функцыянальных стыляў, называе іх класіфікацыю. Выкладае асноўныя адзнакі публіцыстычнага стылю. Называе моўныя асаблівасці публіцыстычнага стылю

1	2	3
	няўласна-простай мовы. Асноўныя тэндэнцыі ў развіцці стылю – узнікненне кніжнасці і збліжэнне з гутарковай мовай	
<i>Тэма 3.2. Асаблівасці мастацкага і гутарковага стыляў</i>		
<p>Пазнаёміць з асаблівасцямі мастацкага стылю. Даць паняцце пра асноўныя функцыі мастацкага стылю і яго спецыфічныя прыкметы. Пазнаёміць з асаблівасцямі гутарковага стылю. Сфарміраваць паняцце гутарковага стылю, яго прыкметы і ўжыванне</p>	<p>Асноўная функцыя мастацкага стылю – эстэтычнае ўздзеянне на чытача і слухача праз мастацкія вобразы. Вобразнасць мовы. Выкарыстанне лексічных і граматычных сродкаў мовы. Ужыванне тропаў: метафара, метанімія, сінекдаха, вобразнае параўнанне, эпітэт і г. д. Эмацыянальнасць і экспрэсіўнасць мовы. Спецыфічныя прыкметы мастацкага стылю: ужыванне стылістычна нейтральных слоў, эмацыянальная, паэтычная лексіка і фразеалогія, непрывапаная, адкрытая азначнасць. Вусная дыялагічная форма гутарковага стылю. Інтанацыя, міміка, жэсты як дадатковыя спосабы перадачы інфармацыі. Прыкметы стылю: фрагментарнасць, пэўная самастойнасць частак сказа, ужыванне гутарковых слоў, выкарыстанне абстрактнай лексікі, кніжных слоў, тэрмінаў. Ужыванне простых, складаназлучаных і бяззлучнікавых складаных сказаў. Частае ўжыванне аўтарскіх неалагізмаў, багацце сінанімікі, актыўнае ўжыванне фразеалагізмаў</p>	<p>Назвае асаблівасці мастацкага стылю. Раскрывае асноўныя функцыі мастацкага стылю, яго спецыфічныя прыкметы. Тлумачыць адметныя асаблівасці гутарковага стылю. Выкладае думку адносна гутарковага стылю і яго ўжывання</p>

1	2	3
<i>Тэма 3.3. Навуковы стыль. Моўныя сродкі навуковага стылю</i>		
Сфарміраваць паняцце навуковага стылю. Пазнаёміць з моўнымі асаблівасцямі навуковага стылю	Адцягнана-абагульненасць і падкрэсленая лагічнасць выкладу. Выкарыстанне навуковай і тэхнічнай тэрміналогіі, абстрактнай лексікі; спецыфічнае ўжыванне сродкаў марфалогіі і сінтаксісу. Паслядоўнасць, прычына-выніковая сувязь пэўных з'яў, прадметаў. Ужыванне канструкцый з прыназоўнікамі ў сувязі; у выніку і г. д.	Тлумачыць паняцце навуковага стылю. Выкладае асноўныя адзнакі навуковага стылю
<i>Тэма 3.4. Афіцыйна-справавы стыль. Моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю</i>		
Пазнаёміць з адметнымі асаблівасцямі афіцыйна-справавога стылю. Даць паняцце пра афіцыйна-справавы стыль і яго адметныя асаблівасці	Мэты афіцыйна-справавога стылю, галоўныя рысы афіцыйна-справавога стылю – дакладнасць, лаканічнасць, канкрэтнасць. Прыкметы стылю. Высокая ступень інфармацыйнасці стылю. Строгасць, аднастыльнасць (кніжнасць) моўных сродкаў, адсутнасць эмацыянальнасці, суб'ектыўнай ацэнкі. Ужыванне апавядальных сказаў, аднародных членаў, адзяслоўных назоўнікаў	Выказвае агульнае меркаванне пра моўныя сродкі афіцыйна-справавога стылю. Называе адметныя асаблівасці афіцыйна-справавога стылю
<i>Тэма 3.5. Пераклад на беларускую мову прафесійна арыентаваных тэкстаў</i>		
Пазнаёміць з асаблівасцямі перакладу на беларускую мову прафесійна арыентаваных тэкстаў. Даць паняцце пра адметныя асаблівасці перакладу на беларускую мову	Устанаўленне найбольш дакладнага беларускага эквіваленту ці кожнага слова і яго значэння. Падбор сінонімаў, замена дзеепрыметных і дзеепрыслоўных зваротаў даданымі сказамі. Асаблівасці перакладу слова-	Назвае асаблівасці перакладу на беларускую мову прафесійна арыентаваных тэкстаў. Раскрывае асаблівасці перакладу на беларускую мову прафесійна арыентаваных тэкстаў

Працяг табл. 2

1	2	3
прафесійна арыентаваных тэкстаў	злучэнняў прыназоўнікавага і беспрыназоўнікавага кіравання. Скажэнне зместу перакладу, недакладнасць і няяснасць тэксту. Арфаграфічныя, стылістычныя, граматычныя памылкі, памылкі ў перакладах	
Раздзел 4. Культура прафесійнага маўлення		
<i>Тэма 4.1. Мова і маўленне. Правільнасць маўлення і моўныя нормы. Прафесійна арыентаванае маўленне</i>		
Сфарміраваць паняцце пра мову і маўленне. Пазнаёміць з літаратурным і гутарковым маўленнем. Навучыць адрозніваць адметныя асаблівасці гутарковага маўлення. Сфарміраваць паняцце аб правільнасці маўлення. Пазнаёміць з патрабаваннямі да правільнага маўлення. Навучыць выбіраць і арганізаваць моўныя сродкі для правільнасці маўлення. Сфарміраваць уяўленне аб моўных нормах. Сфарміраваць паняцце аб неабходнасці захавання моўных норм. Пазнаёміць з вусным і пісьмовым маўленнем, тэкстам і тыпамі маўлення	Маўленне – вуснае і пісьмовае выкарыстанне моўных сродкаў. Мова – набор моўных адзінак, сістэма правіл і іх прымяненне. Літаратурнае маўленне – маўленне, якому не ўласцівы адхіленні ад норм. Гутарковае маўленне – маўленне, якое характарызуецца персанальнасцю зносін, сітуацыйнасцю. Фанетычныя, лексікафразеалагічныя, марфалагічныя і сінтаксічныя асаблівасці гутарковага маўлення. Правільнасць маўлення – захаванне норм літаратурнай мовы, якія ўспрымаюцца яе носьбітамі ў якасці «ідэала», узору. Правільнае вымаўленне гукаў, слоў, пастаноўка націску, словаўжыванне, уменне выкарыстоўваць выразныя сродкі мовы ў розных умовах зносін, у адпаведнасці з мэтамі і зместам маўлення. Уменне выбраць і арганізаваць моўныя сродкі, якія ў пэўнай сітуацыі зносін	Выказвае агульнае меркаванне пра мову і маўленне. Называе прыкметы літаратурнага і гутарковага маўлення. Аргументуе неабходнасць выдзялення асаблівасцей гутарковага маўлення. Выказвае меркаванне аб правільнасці маўлення. Аргументуе неабходнасць правільнага маўлення гукаў, слоў, выразных сродкаў мовы, націску. Называе моўныя сродкі для арганізацыі правільнасці маўлення. Выказвае агульнае меркаванне аб моўных нормах. Выкладае моўныя нормы, захаванне якіх неабходна для культурнага чалавека. Тлумачыць паняцці вуснага і пісьмовага маўлення, тыпы маўлення

1	2	3
	<p>садзейнічаюць правільнасці маўлення. Нормы літаратурнай мовы: арфа-эпічныя, арфаграфічныя, лексічныя, граматычныя, стылістычныя, пунктуацыйныя. Моўная норма – цэнтральнае паняцце моўнай культуры. Вуснае і пісьмовае маўленне. Тэкст як аб'яднаная сэнсавай сувяззю паслядоўнасць знакавых адзінак. Тыпы маўлення: апісанне, апавяданне, разважанне</p>	
<i>Тэма 4.2. Падрыхтоўка да публічнага выступлення</i>		
Сфарміраваць уменне падрыхтоўкі публічнага выступлення. Навучыць складаць публічнае выступленне	Падрыхтоўка публічнага выступлення – непарыўны працэс работы над удасканаленнем моўнага майстэрства, сістэматычная, рытарычная самаадукацыя	Складае публічнае выступленне, удасканальвае моўнае майстэрства, праводзіць сістэматычную, рытарычную адукацыю.
<i>Тэма 4.3. Маўленчы этыкет і культура зносін</i>		
Пазнаёміць з прызначэннем моўнага этыкету, яго формулам. Сфарміраваць веды пра зварот у беларускім маўленчым этыкеце, яго афармленне	Прызначэнне маўленчага этыкету, яго формулы, тыповыя сітуацыі. Зварот як адзін з важных і неабходных кампанентаў маўленчага этыкету	Назвае прызначэнне маўленчага этыкету, яго формулы, тыповыя сітуацыі. Складае і афармляе звароты да суб'ектаў, захоўваючы кампаненты маўленчага этыкету
<i>Абавязковая кантрольная работа</i>		

2. ПЫТАННІ ДЛЯ САМАКАНТРОЛЮ

1. Якія фактары ўплываюць на характар развіцця мовы?
2. Паходжанне беларускай мовы.
3. З якіх кампанентаў складаецца паняцце «нацыянальная мова»?
4. Назавіце асноўныя перыяды ў развіцці беларускай мовы і іх храналагічныя межы.
5. Якая мова была дзяржаўнай у Вялікім Княстве Літоўскім?

6. У якіх пісьмовых помніках зафіксавана старабеларуская мова?
7. Беларуская мова ў XX–XXI ст.ст.
8. Ахарактарызуйце марфалагічныя нормы беларускай літаратурнай мовы (ужыванне, правапіс самастойных і службовых часцін мовы).
9. У чым заключаюцца асаблівасці сінтаксісу беларускай мовы ў параўнанні з рускай?
10. Дайце азначэнне паняццям «лексіка» і «лексікалогія».
11. У чым адрозненне паміж актыўнай і пасіўнай лексікай мовы?
12. Дайце азначэнне паняццям «архаізм» і «гістарызм».
13. Якая лексіка адносіцца да агульнаўжывальнай?
14. Як вы разумееце паняцце лексіка абмежаванага ўжытку?
15. Што такое тэрмін? Прывядзіце прыклады тэрмінаў і номенаў.
16. Чым прафесіяналізмы адрозніваюцца ад тэрмінаў?
17. На якія групы падзяляюцца тэрміналагічныя слоўнікі ў залежнасці ад жанравай спецыфікі?
18. Ахарактарызуйце публіцыстычны стыль: назавіце сферу яго выкарыстання, асноўныя стылеўтваральныя рысы, пералічыце падстылі і жанравыя разнавіднасці.
19. Якія лексічныя моўныя асаблівасці характэрны для тэкстаў навуковага стылю?
20. Раскажыце пра агульныя патрабаванні да напісання і афармлення канспекта.
21. Што такое рэферат? Якія віды рэфератаў вы ведаеце?
22. Ахарактарызуйце асаблівасці рэферата як жанру навуковага стылю.
23. Што такое анатацыя? Якія абавязковыя часткі ўтрымлівае анатацыя?
24. Што такое рэцэнзія і водгук. У чым падабенства і адрозненне названых жанраў навука-інфармацыйнага падстылю? Назавіце структурна-сэнсавыя кампаненты рэцэнзіі і водгуку.
25. Ахарактарызуйце афіцыйна-справавы стыль: акрэсліце сферу яго выкарыстання, у якой форме мовы (вуснай ці пісьмовай) рэалізуецца, назавіце асноўныя стылеўтваральныя рысы, пералічыце падстылі і жанравыя разнавіднасці.
26. Што такое дакумент?
27. Што такое тэхніка маўлення? Назавіце складовыя часткі прафесійна арыентаванага маўлення.
28. Што такое маўленчы этыкет? Акрэсліце яго ролю.

3. МЕТАДЫЧНЫЯ РЭКАМЕНДАЦЫ ПА ВЫКАНАННІ І АФАРМЛЕННІ КАНТРОЛЬНОЙ РАБОТЫ

Вучэбным планам дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» для навучэнцаў завочнай формы атрымання адукацыі прадугледжана выкананне імі кантрольнай работы. Асноўнае патрабаванне, якое прад'яўляецца да кантрольнай работы, – гэта поўнае і глыбокае раскрыццё тэмы. Яно можа быць выкананым пры ўмове, што навучэнцы вывучылі адпаведныя моўныя крыніцы. Галоўнай задачай пры выкананні работы з'яўляецца ўменне выдзеліць сутнасць праблемы, граматычна перакласці тэкст, вызначыць, да якога стылю ён адносіцца, ахарактарызаваць моўна-стылёвыя асаблівасці тэксту.

Работа павінна быць здадзена метадысту завочнага аддзялення ў адпаведнасці з графікам вучэбнага працэсу. Правераная выкладчыкамі прадметна-метадычнай камісіі кантрольная работа вяртаецца метадысту завочнага аддзялення ў межах двух тыдняў з дня яе атрымання.

3.1. Патрабаванні да зместу кантрольнай работы

Кантрольная работа прадстаўлена ў дзесяці варыянтах і ўключае адно тэарэтычнае пытанне і чатыры практычныя заданні.

Тэарэтычныя пытанні сфармуляваны ў рамках вучэбнай праграмы курса. Для адказу на пытанні неабходна звярнуцца да адпаведнай літаратуры. Практычнае заданне прадугледжвае веданне арфаграфіі, марфалогіі, сінтаксісу і ўменне працаваць з руска-беларускім слоўнікам.

Пытанні кантрольнай работы павінны выкладацца лагічна, паслядоўна.

Кантрольная работа павінна мець спіс літаратуры, які ўключае толькі крыніцы, якія непасрэдна выкарыстоўваюцца навучэнцамі пры выкананні заданняў.

3.2. Патрабаванні да афармлення кантрольнай работы

Кантрольная работа павінна быць выканана рукапісным або машынапісным спосабам. Работа павінна быць напісана аку-

ратна, разборлівым почыркамі, чарніламі аднаго колеру або надрукавана з захаваннем правіл, якія ўстаноўлены для дадзенага тыпу работ.

Старонкі неабходна нумараваць і пакідаць на іх палі для заўваг рэцэнзента. У канцы работы ставіцца асабісты подпіс навучэнца і дата (месяц, год), калі работа была выканана. Для рэцэнзій пакідаецца адна-дзве старонкі.

На тытульным лісце кантрольнай работы ўказваюцца: назва і адрас навучальнай установы, шыфр, спецыяльнасць, нумар вучэбнай групы, прозвішча, імя, імя па бацьку навучэнца, нумар варыянта, дамашні адрас.

3.3. Ацэнка кантрольнай работы

Кантрольная работа ацэньваецца па наступных крытэрыях: глыбіня ведаў, дакладнасць аргументацыі, адсутнасць арфаграфічных, граматычных і сінтаксічных памылак, разборлівы почырк.

Пасля таго, як выкладчык пазначыў памылкі, навучэнец павінен іх выправіць. Незалічаная работа здаецца паўторна. Работа таксама лічыцца незалічанай, калі была здадзена пазней устаноўленага тэрміну выканання або калі выкананы не свой варыянт.

4. КАНТРОЛЬНАЯ РАБОТА

Варыянт 1

1. Ахарактарызуйце гістарычныя этапы развіцця беларускай мовы.

2. Выканайце тэст № 1.

3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Линейная алгебра, являющаяся большой наукой, посвященной в основном теории матриц и связанной с нею теории линейных преобразований векторных пространств, включает в себя также теорию форм, теорию инвариантов и тензорную алгебру, играющую важную роль в дифференциальной геометрии. Теория векторных пространств получает дальнейшее развитие вне алгебры, в функциональном анализе. По разнообразию и значительности приложений как в математике, так и в механике, физике и технических науках линейная алгебра остается пока первой среди многочисленных ветвей алгебры.

Алгебра многочленов, развивавшаяся на протяжении многих десятилетий как наука об одном уравнении произвольной степени от одного неизвестного, теперь уже в основном закончена. Дальнейшее развитие она частично получила в некоторых разделах теории функции комплексного переменного, в основном же переросла в теорию полей. Что же касается очень трудного вопроса о системах уравнений от нескольких неизвестных, но не линейных, а произвольных степеней, то он по существу относится к особой ветви математики, называемой алгебраической геометрией.

Сейчас бесспорно, что вовсе не изучение уравнений является центральной задачей алгебры. Истинным объектом алгебраического исследования следует считать алгебраические операции, подобные сложению или умножению чисел, но производимые, возможно, не над числами.

4. Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвыя асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).

5. Выпішыце тэрміны.

Варыянт 2

1. Раскажыце пра паходжанне беларускай мовы і асноўныя этапы яе развіцця.

2. Выканайце тэст № 2.

3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Современная органическая химия помимо элементного анализа использует многие физические методы исследования. Сложнейшие смеси веществ разделяют на составляющие компоненты с помощью хроматографии, основанной на перемещении растворов или паров веществ через слой сорбента. Инфракрасная спектроскопия – пропускание инфракрасных лучей через раствор или сквозь тонкий слой вещества – позволяет установить наличие в веществе определенных фрагментов молекулы.

Ультрафиолетовая спектроскопия, называемая также электронной, несет информацию об электронном состоянии молекулы. Она чувствительна к присутствию в веществе кратных

связей и ароматических фрагментов. Анализ кристаллических веществ с помощью лучей рентгеновского диапазона дает объемную картину расположения атомов в молекуле, позволяет как бы увидеть строение молекулы своими глазами.

Спектральный метод – ядерный магнитный резонанс, основанный на резонансном взаимодействии магнитных моментов ядер с внешним магнитным полем, дает возможность различить атомы одного элемента, например водорода, расположенные в различных фрагментах молекулы, а также определить их количественное соотношение. Все эти современные физические методы привели к интенсивным исследованиям в органической химии – стало возможным быстро решать те задачи, на которые ранее уходили долгие годы.

4. Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвая асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).

5. Выпішыце тэрміны.

Варыянт 3

1. Якая мова была дзяржаўнай у Вялікім Княстве Літоўскім? У якіх пісьмовых помніках зафіксавана старабеларуская мова?

2. Выканайце тэст № 3.

3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Видеоадаптеры персональных компьютеров

Устройство, которое называется видеоадаптером, есть в каждом компьютере в виде устройства, интегрированного в системную плату, либо в качестве самостоятельного компонента – платы расширения. Главная функция, выполняемая видеокартой, – это преобразование полученной от центрального процессора информации и команд в формат, который устанавливается электроникой монитора для создания изображения на экране. Монитор обычно является неотъемлемой частью любой системы, с помощью которой пользователь получает визуальную информацию.

Видеоконтроллер отвечает за вывод изображения из видеопам'ятки, регенерацію ее содержимого, формирование сигналов раз'вертки для мониторов и обработку запросов центрального процессора. Для исключения конфликтов при обращении к памяти со стороны видеоконтроллера и центрального процессора первый имеет отдельный буфер, который в свободное от обращения ЦП время заполняется данными из видеопам'ятки.

ЦАП (цифроаналоговый преобразователь, ДАС) служит для преобразования непрерывного потока данных, формируемого видеоконтроллером в уровни интенсивности цвета, подаваемые на монитор. Все современные мониторы используют аналоговый видеосигнал, поэтому возможный диапазон цветов изображения определяется только параметрами ЦАП.

Видео-ПЗУ – постоянное запоминающее устройство, в которое записаны видео-BIOS, экранные шрифты, служебные таблицы и т. п. ПЗУ не используется видеоконтроллером напрямую – к нему обращается только центральный процессор, и в результате выполнения им программ из ПЗУ происходят обращения к видеоконтроллеру и видеопам'ятки.

4. Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвая асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).

5. Выпішыце тэрміны.

Варыянт 4

1. Назавіце асноўныя перьяды ў развіцці беларускай мовы і іх храналагічныя межы.

2. Выканайце тэст № 4.

3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Физические основы акустоэлектроники

Акустоэлектроника – сравнительно новая область электроники, посвященная теории и практике создания устройств, основанных на акустоэлектронном взаимодействии и служащих для преобразования и обработки сигналов. Это могут быть преобразования временные, например, задержка сигналов или изменение их длительности, частотные и фазовые, например, пре-

образование частоты и спектра, фазовый сдвиг, амплитудные (усиление или модуляция), такие сложные преобразования, как кодирование и декодирование, интегрирование и др. Все эти виды преобразования находят применение в радиолокации, дальней связи, автоматическом управлении, вычислительной технике и других областях. В ряде случаев акустоэлектронные методы удобнее обычных, чисто электронных, а иногда даже единственно пригодны. На основе акустоэлектронного взаимодействия могут быть созданы пассивные устройства, например линии задержки, фильтры, и активные – усилители, генераторы, модуляторы, использующиеся в разнообразной электронной технике.

В акустоэлектронике для преобразования акустических колебаний в электрические и обратно широко используется прямой и обратный пьезоэлектрический эффект, иллюстрирующий тесную связь акустоэлектроники с пьезоэлектроникой. Устройства акустоэлектроники сравнительно просты для изготовления и во многих случаях могут быть выполнены методами, применяемыми в микроэлектронике.

4. Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвая асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).

5. Выпішыце тэрміны.

Варыянт 5

1. Якая лексіка адносіцца да агульнаўжывальнай? Што такое тэрмін? Прывядзіце прыклады тэрмінаў і номенаў. Чым прафесіяналізмы адрозніваюцца ад тэрмінаў?

2. Выканайце тэст № 5.

3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Дисплеи

Дисплеи – это специальные устройства информационных систем, служащие для визуального изображения информации и связи человека с машиной. Широко применяются дисплеи малого размера, например в электронных часах или микрокалькуляторах, и дисплеи большого размера, использующиеся в ком-

пьютерной технике. Различные типы дисплеев основаны на использовании разнообразных физических и химических явлений, что обуславливает их распределение на две большие группы: излучающие свет и модулирующие свет.

Светоизлучающий дисплей должен давать свечение достаточной яркости. Особенно большая яркость необходима, если дисплей применяется при солнечном освещении. Важен также цвет свечения, так как человеческий глаз наиболее чувствителен к желтому и желто-зеленому цвету. Изображение должно быть контрастным, поэтому чем больше отношение максимальной яркости к минимальной, тем выше контрастность. Необходима также широкая диаграмма направленности дисплея, то есть возможность хорошей видимости изображения под различными углами зрения.

Для управления работой дисплея применяются токи и напряжения различного вида амплитуды, но всегда желательна наименьшая потребляемая мощность. Дисплеи, работающие с устройством на интегральных схемах, должны питаться напряжением не более 30 В.

4. Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвыя асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).

5. Выпішыце тэрміны.

Варыянт 6

1. Назавіце функцыянальныя стылі сучаснай беларускай літаратурнай мовы, акрэсліце сферы іх ужывання.

2. Выканайце тэст № 6.

3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Микроэлектронные устройства – это сердце и мозг всех современных радиоэлектронных систем, включая компьютеры и бытовую радиоэлектронную аппаратуру – телевизоры, видеомагнитофоны, лазерные проигрыватели и др. Все они создаются на основе микроэлектронных устройств: большие и сверхбольшие интегральные схемы, микросборки, микропроцессорные комплекты, изделия функциональной электроники.

Технология микроэлектронных устройств – это глубокое знание физико-химических процессов интегральной электроники, компьютерное проектирование технологии, программное управление оборудованием с применением микроконтроллеров и микро-ЭВМ, создание гибких автоматизированных производств с использованием роботов и автоматов.

Выпускники данной специализации получают:

- умение профессионально владеть компьютером;
- умение проектировать микроэлектронные технологии с применением САПР;
- навыки обслуживания и ремонта современного технологического оборудования;
- знания экономики, менеджмента и маркетинга на достаточно высоком уровне.

4. Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвыя асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).

5. Выпішыце тэрміны.

Варыянт 7

1. Ахарактарызуйце развіццё беларускай мовы ў XX–XXI ст.ст.

2. Выканайце тэст № 7.

3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Лазер

Лазер – оптический квантовый генератор – представляет собой источник монохроматического света с высокой направленностью светового луча. Само слово «лазер» составлено из первых букв английского словосочетания, означающего «усиление света в результате вынужденного излучения».

Действительно, основной физический процесс, определяющий действие лазера, – это вынужденное испускание излучения. Оно происходит при взаимодействии фотона с возбужденным атомом при точном совпадении энергии фотона с энергией возбуждения атома (или молекулы).

В результате этого взаимодействия атом переходит в невозбужденное состояние, а избыток энергии излучается в виде но-

вого фотона с точно такой же энергией, направлением распространения и поляризацией, как и у первичного фотона. Для возникновения лавины идентичных фотонов необходима среда, в которой возбужденных атомов было бы больше, чем невозбужденных, поскольку при взаимодействии фотонов с невозбужденными атомами происходило бы поглощение фотонов. Такая среда называется средой с инверсной населенностью уровней энергии.

На возможность усиления света в среде с инверсной населенностью за счет вынужденного испускания впервые указал в 1939 г. советский физик В. А. Фабрикант, предложивший создавать инверсную населенность в электрическом разряде в газе. Он же первым высказал свою идею получения когерентного излучения на основе синхронного и синфазного излучения атомов.

4. *Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвая асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).*

5. *Выпішыце тэрміны.*

Варыянт 8

1. *Ахарактарызуйце публіцыстычны стыль: назавіце сферу яго выкарыстання, асноўныя стылеўтваральныя рысы, пералічыце падстылі і жанравыя разнавіднасці.*

2. *Выканайце тэст № 8.*

3. *Перакладзіце тэкст на беларускую мову.*

Быстрое накопление экспериментальных открытий к началу 20-го века застало теорию врасплох. Особенно это касается состояния электродинамики. Теория Максвелла только продолжала свое становление, была весьма трудна в смысле интуитивной интерпретации и поэтому всеобщего доверия еще не вызывала. Ситуацию в этой области теоретической физики усложняли такие математические вычислительные проблемы, которые связаны с громоздкими методами решения уравнений математической физики. Удивительно, но после смерти Г. Герца всерьез заниматься электродинамикой стало некому. Домыслы про эту часть физики распространялись быстрее знаний. Кое-какие све-

дения из электростатики тысячелетней давности вроде закона Кулона помогли незначительно.

Поэтому к моменту открытия элементарных частиц и квантового характера их взаимодействия с электромагнитным полем в 1900 г. физика могла оказаться вооруженной только механикой и математикой, построенной под механику. Безусловно, этих средств было явно недостаточно. Но произошло еще худшее: новые теоретики для удобства расчетов проигнорировали завершённую и полную механику, взяв от нее только одну последнюю главу о потенциальных системах, которая содержит специфически упрощенный формализм Гамильтона. Однако потенциальных систем в природе нет. И это сделало ситуацию вокруг новых проблем теоретически очень сложной.

4. Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. А характарызуйце моўна-стылёвыя асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).

5. Выпішыце тэрміны.

Варыянт 9

1. Якія лексічныя моўныя асаблівасці характэрны для тэкстаў навуковага стылю?

2. Выканайце тэст № 9.

3. Перакладзіце тэкст на беларускую мову.

Процессор

Процессор (CPU) представляет собой специальную интегральную микросхему, которая выполняет все основные вычислительные операции и операции, связанные с управлением. Процессор функционирует под управлением программных средств.

Характеристики процессора в значительной степени определяют производительность всей системы. Процессоры можно классифицировать по двум основным параметрам: разрядности и быстродействию.

Быстродействие процессора во многом зависит от тактовой частоты, измеряемой в мегагерцах (1 МГц равен миллиону тактов в секунду), которая определяется параметрами кварцевого

резонатора, представляющего собой кристалл кварца, заключенного в небольшой оловянный контейнер. Под воздействием электрического напряжения в кристалле кварца возникают колебания электрического тока с частотой, определяемой формой и размером кристалла. Частота этого переменного тока и называется тактовой частотой. Наименьшей единицей времени (квантом) для процессора является период тактовой частоты или просто такт. Однако нельзя сравнивать производительность компьютеров, основываясь только на тактовой частоте. На производительность влияют и другие факторы, например, количество тактов, затрачиваемых на выполнение одной команды.

4. *Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвыя асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзеепрыметнікаў).*

5. *Выпішыце тэрміны.*

Варыянт 10

1. *Што такое рэферат? Якія віды рэфератаў вы ведаеце? Ахарактарызуйце асаблівасці рэферата як жанру навуковага стылю.*

2. *Выканайце тэст № 10.*

3. *Перакладзіце тэкст на беларускую мову.*

Физические основы пассивной радиолокации

Радиолокация основана на следующих физических явлениях.

Радиоволны рассеиваются на встретившихся на пути их распространения электрических неоднородностях (объектах с другими электрическими свойствами, отличными от свойств среды распространения). При этом отраженная волна так же, как и собственно излучение цели, позволяет обнаружить цель.

На больших расстояниях от источника излучения можно считать, что радиоволны распространяются прямолинейно и с постоянной скоростью, благодаря чему имеется возможность измерять дальность и угловые координаты цели.

Частота принятого сигнала отличается от частоты излучаемых колебаний при взаимном перемещении точек приема и

излучения (эффект Доплера), что позволяет измерять радиальные скорости движения цели относительно РЛС.

Пассивная радиолокация использует излучение электромагнитных волн наблюдаемыми объектами, это может быть также тепловым излучением, которое свойственно всем объектам. Активное излучение, создаваемое техническими средствами объекта, или побочное излучение, создаваемое любыми объектами с работающими электрическими устройствами, также используется пассивной радиолокацией.

4. Адзначце, да якога стылю ён адносіцца. Ахарактарызуйце моўна-стылёвыя асаблівасці тэксту (абстрактныя назоўнікі; назоўнікі роднага склону; зваротныя дзеясловы – дзеясловы на -ся, -цца; аддзеяслоўныя назоўнікі – назоўнікі, якія абазначаюць дзеянне; поўныя формы прыметнікаў і дзееспрыметнікаў).

5. Выпішыце тэрміны.

4.1. Тэставыя заданні да кантрольнай работы

Тэст 1. Прапаніс канчаткаў назоўнікаў першага скланення адзіночнага ліку

Выберыце правільны варыянт напісання слова

	Варыянт 1	А	Б
1	у хац...	і	е
2	песн...	яй	ей
3	у муц(к)...	е	э
4	на мяж...	ы	э
5	Веранік(ц)...	е	ы
6	у бібліятэц(к)...	ы	е
7	на мух(с)...	і	е
8	у сям'...	і	е
9	на зямл...	і	е
10	лазн...	яй	ей
11	на наг(з)...	е	і
12	авец(к)...	ы	е
13	на чаромх(с)...	е	і
14	на брошк(ц)...	е	ы
15	заслуг(з)...	і	е

	Варыянт 2	А	Б
1	вішн...	яй	ей
2	пры сястр...	э	ы
3	у руц(к)...	е	э
4	зяюл...	ей	яй
5	у глыбін...	і	е
6	на вольх(с)...	е	і
7	на кветц(к)...	ы	е
8	на дуг(з)...	е	і
9	пры квактух(с)...	е	і
10	у казк(ц)...	е	ы
11	у краін...	і	е
12	вопратк(ц)...	е	ы
13	адваг(з)...	е	і
14	на пожн...	е	і
15	у рэспубліц(к)...	е	ы

Варыянт 3		А	Б
1	на папер...	ы	э
2	у школ...	і	е
3	пожн...	яй	ей
4	у рац(к)...	е	э
5	на страх(с)...	е	і
6	на грэбл...	е	і
7	на елц(к)...	е	ы
8	на дарог(з)...	е	і
9	у засух(с)...	е	і
10	у загадц(к)...	ы	е
11	у кніг(з)...	е	і
12	у песн...	е	і
13	станцы...	яй	ей
14	на сцежк(ц)...	е	ы
15	усмешк(ц)...	ы	е

Варыянт 4		А	Б
1	на гар...	э	ы
2	у абноўц(к)...	ы	е
3	мам...	е	і
4	кухн...	яй	ей
5	на шчац(к)...	е	э
6	пры жня...	і	е
7	у завірух(с)...	е	і
8	на папруг(з)...	е	і
9	на хвал...	і	е
10	асак(ц)...	э	ы
11	у смаг(з)...	е	і
12	у гутарц(к)...	е	ы
13	хво...	яй	ей
14	дачк(ц)...	ы	э
15	аб жаўтух(с)...	е	і

Тэст 2. Праверце канчаткаў назоўнікаў другога скланення ў родным склоне адзіночнага ліку

Выберыце правільны варыянт напісання слова

Варыянт 1		А	Б
1	жанр...	а	у
2	кісларод...	у	а
3	хлеб...	а	у
4	футбол...	у	а
5	галалёд...	а	у
6	з год... у год	у	а
7	поўдн...	я	ю
8	сеанс...	у	а
9	фэстывал...	я	ю
10	вопыт...	а	у
11	канцэрт...	у	а
12	кра...	я	ю
13	сацыялізм...	у	а
14	гені...	я	ю
15	столік з бук...	у	а

Варыянт 2		А	Б
1	усход...	а	у
2	сюжэт...	у	а
3	фальклор...	а	у
4	стол з дуб...	у	а
5	кашл...	ю	я
6	тэніс...	у	а
7	шлях...	у	а
8	капіталізм...	а	у
9	айсберг...	а	у
10	з век... у век	а	у
11	кле...	ю	я
12	ідэал...	у	а
13	абрус...	у	а
14	снег...	у	а
15	выйсці з пад'езд...	а	у

Варыянт 3		А	Б
1	момант...	у	а
2	абед...	а	у
3	год...	а	у
4	захад...	у	а
5	камандзір узвод...	у	а
6	жал...	я	ю
7	падысці да дом...	а	у
8	дым...	у	а
9	феадалізм...	а	у
10	матэрыял з клён...	у	а
11	адрас...	у	а
12	інвентар...	а	у
13	аўтамабільнага парк...	а	у
14	паркал...	я	ю
15	га...	ю	я

Варыянт 4		А	Б
1	амонім...	а	у
2	стэп...	у	а
3	бол...	я	ю
4	без год... тыдзень	у	а
5	твор...	у	а
6	поспех...	а	у
7	узгорк...	а	у
8	матэрыялізм...	а	у
9	вырабы з граб...	у	а
10	аўс...	а	у
11	калектыў...	а	у
12	кірмаш...	у	а
13	беларускага народ...	у	а
14	бэз...	у	а
15	матч...	а	у

Тэст 3. Прапаніс канчаткаў назоўнікаў другога скланення ў месным склоне адзіночнага ліку

Выберыце правільны варыянт напісання слова

Варыянт 1		А	Б
1	у цен...	ю	і
2	у агн...	е	і
3	пры карал...	ю	і
4	у россып...	е	у
5	у зрух(с)...	е	у
6	у садз...	і	е
7	на луг(з)...	у	е
8	на верх(с)...	е	у
9	у твараг(з)...	е	у
10	пры Уладзімір...	ы	у
11	на брук...	у	е
12	на досвіт(ц)...	у	ы
13	у тыл...	е	у
14	у мор...	ы	э
15	у страх(с)...	у	е

Варыянт 2		А	Б
1	у жал...	і	ю
2	пры Цімох(с)...	у	е
3	у пако...	е	і
4	у дом...	е	і
5	у арэх(с)...	у	е
6	на сцяг(з)...	у	е
7	у подых(с)...	у	е
8	на ветрак...	у	е
9	аб бег(з)...	е	у
10	на ланцуг(з)...	у	е
11	на стог(з)...	у	е
12	у вядр...	э	ы
13	у гарох(с)...	е	у
14	пры доктар...	ы	у
15	у фартух(с)...	у	е

Варыянт 3		А	Б
1	на мосц...	е	і
2	у рэж(с)...	е	у
3	на кантрол...	е	і
4	пры геро...	і	ю
5	у лопах(с)...	у	е
6	у Пецярбург(з)	е	у
7	на паверх(с)...	е	у
8	у друк...	у	е
9	у альманах(с)...	у	е
10	пры бульдог(з)...	у	е
11	на бераг(з)...	у	е
12	у грах(с)...	у	е
13	на сонц...	э	ы
14	пры Алег(з)...	у	е
15	на мітынг(з)...	у	е

Варыянт 4		А	Б
1	у золац...	е	і
2	пры Мікала...	і	ю
3	на пн...	і	е
4	у пух(с)...	е	у
5	пры дроб...	у	е
6	на мураг(з)...	у	е
7	на пагорк...	е	у
8	у штых(с)...	у	е
9	пры цесц...	і	ю
10	на снег(з)...	е	у
11	у рух(с)...	у	е
12	у шалаш...	э	ы
13	пры вераб'...	ю	і
14	у дыялог(з)...	у	е
15	на ра(о)г(з)...	у	е
	жывёлы		

Тэст 4. Праверце канчаткаў назоўнікаў

Выберыце правільны варыянт напісання слова

Варыянт 1		А	Б
1	цен...	ю	ем
2	у хац...	і	е
3	разам з Я. Купал...	ам	ай
4	на мосц...	е	і
5	у бібліятэц(к)...	ы	е
6	у агн...	е	і
7	песн...	яй	ей
8	пад Крычав...	ам	ым
9	у муц(к)...	е	э
10	россып...	'ю	ам
11	на мяж...	ы	э
12	у зрух(с)...	е	у
13	на зямл...	і	е
14	пры Уладзімір...	ы	у
15	авецц(к)...	ы	е

Варыянт 2		А	Б
1	вішн...	яй	ей
2	пры сястр...	э	ы
3	у дом...	е	і
4	у руц(к)...	е	э
5	жал...	лю	ем
6	на кветц(к)	ы	е
7	у пако...	е	і
8	пад Жлобін...	ам	ым
9	у краін...	і	е
10	у подых(с)...	у	е
11	на пожн...	е	і
12	ісці з Міц...	ем	ей
13	у рэспубліц(к)...	е	ы
14	маза(о)л...	лю	ём
15	Кузьм... Чорным	ой	ом

Варыянт 3		А	Б
1	у садз...	і	е
2	на папер...	ы	э
3	у рэх(с)...	е	у
4	у школ...	і	е
5	на кантрол...	е	і
6	пожн...	яй	ей
7	пры геро...	і	ю
8	у рац(к)...	е	э
9	Ф. Скарын...	ам	ай
10	гус...	сю	ём
11	на елц(к)...	е	ы
12	пад Шклов...	ам	ым
13	у загадц(к)...	ы	е
14	у песн...	е	і
15	медал...	ём	лю

Варыянт 4		А	Б
1	у золац...	е	і
2	на гар...	э	ы
3	пры Мікала...	і	ю
4	у абноўц(к)...	ы	е
5	на пн...	і	е
6	скажу мам...	е	і
7	у пух(с)...	е	у
8	кухн...	яй	ей
9	Кандратам Крапів...	ом	ой
10	на шчац(к)...	е	э
11	дроб...	ам	бу
12	на хвал...	і	е
13	у гутарц(к)...	е	ы
14	шыне(я)л...	лю	ём
15	пад Талачын...	ом	ым

Тэст 5. Напісанне складаных назоўнікаў разам і праз злучок

Адзначце, як неабходна пісаць наступныя спалучэнні слоў:

А – разам; Б – праз злучок; В – асобна

Варыянт 1		
1	Новы (Свержань)	
2	праца (дзень)	
3	пакаці (гарошак)	
4	плашч (палатка)	
5	(Дон) Кіхот	
6	(авія) білет	
7	расліна (чабор)	
8	(мікра) раён	
9	(грос) майстар	
10	рака (Нёман)	
11	(электра) і цеплавозы	
12	Чынгіз (хан)	
13	(Санкт) Пецярбург	
14	матч (рэванш)	
15	сівізна (пазалота)	

Варыянт 2		
1	агіт (пункт)	
2	Ван (Гог)	
3	волат (дуб)	
4	кіна (плёнка)	
5	кілават (гадзіна)	
6	сарві (галава)	
7	(Нава) Полацк	
8	(лейб) медык	
9	(паў) Беларусі	
10	(Ціхая) Слабада	
11	(метэа) служба	
12	электра (механік)	
13	возера (Кромань)	
14	фэстываль (конкурс)	
15	альма (матэр)	

Варыянт 3		
1	норд (ост)	
2	(паў) школы	
3	Леанарда (да) Вінчы	
4	Мінск (Таварны)	
5	дзяржы (морда)	
6	(жар) птушка	
7	(Стара) Бельск	
8	персона (нон) грата	
9	(герой) горад	
10	Картуз (Бяроза)	
11	(контр) адмірал	
12	шапка (аблавушка)	
13	(стоп) кран	
14	вальс (бастон)	
15	(радыё) прагноз	

Варыянт 4		
1	кветка (папараць)	
2	(Нова) Барысаў	
3	(контр) удар	
4	кафэ (растаран)	
5	(ван) Бетховен	
6	зюйд (вест)	
7	(фота) дакумент	
8	Франкфурт (на) Майне	
9	мята (рута)	
10	бамба (сховішча)	
11	(гары) цвет	
12	Порт (Артур)	
13	хлопцы (студэнты)	
14	хлор (вініл)	
15	(сон) трава	

Тэст 6. Напісанне складаных прыметнікаў разам і праз злучок

Наступныя спалучэнні слоў неабходна пісаць:

А – разам; Б – праз злучок; В – асобна

Варыянт 1		
1	Барыса (глебскі) сабор	
2	вечна (зялёны)	
3	(пры) алмаацінскі	
4	усебакова (падрыхтаваны)	
5	леў (талстоўскі)	
6	Усходне (Еўрапейская) раўніна	
7	Светла (горскі)	
8	інша (моўны)	
9	Давыд (гарадоцкі)	
10	звыш (тэрміновы)	
11	ніжэй (падпісаны)	
12	высока (развіты)	
13	культурна (грамадскі)	
14	урачыста (прачытаны)	
15	высока (тэмпературны)	

Варыянт 2		
1	інда (еўрапейская) мова	
2	Буда (кашалёўскі)	
3	глыбока (выкапаны)	
4	мала (прыкметны)	
5	мар'іна (горскі)	
6	Паўночна (Ціхаакіянскае) цячэнне	
7	(за) ісыккульскі	
8	высока (адукаваны)	
9	вальтэр (скотаўскі)	
10	(між) універсітэцкі	
11	дыяметральна (процілеглы)	
12	добра (апрацаваны)	
13	народна (дэмакратычны)	
14	бела (чырвона) зялёны сцяг	
15	ультра (левы)	

Варыянт 3		
1	Паўднёва (Кітайскае) мора	
2	хутка (адрэдагаваны)	
3	рамэн (раланаўскі)	
4	шчыра (паважаны)	
5	высока (мастацкі)	
6	старажытна (славянская) мова	
7	Верхня (дзвінскі)	
8	(пры) цяньшаньскі	
9	доўга (чаканы)	
10	лаціна (амерыканскі)	
11	мікра (хвалевы)	
12	сельска (гаспадарчы)	
13	высока (пастаўлены)	
14	рэдка (высаджаны)	
15	хутка (растваральны)	

Варыянт 4		
1	Стара (дарожскі)	
2	высока (размешчаны)	
3	мала (населены)	
4	глыбока (паважаны)	
5	Нава (полацкі)	
6	адваротна (пра- парцыянальны)	
7	народна (гаспадарчы)	
8	добра (падрыхтаваны)	
9	Нова (барысаўскі)	
10	мароза (устойлівы)	
11	агульна (славянскі)	
12	жыццёва (важнае) пытанне	
13	нізка (пробны) твор	
14	добра (прыгладжаны)	
15	хутка (замарожаны)	

Тэст 7. Правапіс лічэбнікаў

Выберыце правільны варыянт напісання слова

Варыянт 1		А	Б
1	дзвюм...	а	я
2	в...семсот	о	а
3	дзея...ю	ц	цц
4	пя...ідзсяці	цц	ц
5	адзі...аццаць	н	нн
6	чатырм...стамі	а	я
7	шас...ю	цц	ц
8	дзвесц...	і	е
9	два...цаць	ц	д
10	сям...стамі	ю	і
11	мл...ён	і	ь
12	дваім...	а	і
13	тры пяты...	х	я
14	паўтар... гадзіны	ы	а
15	тысяч...й	а	э

Варыянт 2		А	Б
1	васямна...цаты	д	ц
2	пяцц...стамі	ю	і
3	абедзвюм...	а	я
4	с...мідзсяты	я	е
5	ш...сцісот	э	а
6	тры...аццаць	нн	н
7	траім...	і	а
8	дву...стам	х	м
9	ся...ю	мм	м
10	трыццац... сёмага	ь	і
11	паўтар... кілаграма	ы	а
12	пяць шосты...	х	я
13	мл...ярд	і	ь
14	трэц...й кнігі	е	я
15	п...цярэх	я	е

Варыянт 3		А	Б
1	с...місот	е	я
2	два...аццаць	н	нн
3	трыцца...ю	цц	ц
4	дзея...юстамі	ц	цц
5	трым...	я	а
6	вась...ю	мм	м
7	васьмярым...	а	і
8	дзеятна...цаты	ц	д
9	пры двухст...	а	ах
10	дзе пяты...	я	х
11	паўтар... тоны	а	ы
12	трым...стамі	я	а
13	абедзв...х	ю	у
14	пяц...дзясят трэцяму	і	ь
15	дзея...ісот	цц	ц

Варыянт 4		А	Б
1	пятнацца...ю	ц	цц
2	двум...стамі	а	я
3	семдзеся... пятага	т	ці
4	шасц...стамі	і	ю
5	с...мнаццаць	я	е
6	шэсць сёмы...	я	х
7	паўтар... вядра	а	ы
8	адзі...аццаць	нн	н
9	паўтар...ста	ы	а
10	чацвярым...	і	а
11	трэ...яму	цц	ц
12	с...мярых	я	е
13	дву...стам	м	х
14	дзея...ера	цц	ц
15	...вухсот	д	дз

Тэст 8. Праверце суфіксаў і канчаткаў дзеясловаў

Выберыце правільны варыянт напісання слова

Варыянт 1		А	Б	В
1	пакут...ваць	ы		а
2	адыгр...ваць	а	ы	
3	расказ...ваць		а	ы
4	каж...ш	ы	э	а
5	знясіл...ць ворага	і	е	я
6	сцераж...це	э	а	
7	абмот...ваць		ы	а
8	узакон...ваць	і	ь	ы
9	нес...це	я	е	
10	разгледз...ла	і	я	е
11	запіс...ваць		ы	а
12	беж...це	а	э	ы
13	вяз...м! (загад)	ё	е	о
14	раскле...ваць	й	і	е
15	ляж...це	э	ы	а

Варыянт 2		А	Б	В
1	праветр...ваць		ы	а
2	піш...ш	ы	а	э
3	паказ...ваць	а	ы	
4	няс...м! (загад)	е	ё	о
5	належ...ў	ы	а	э
6	даслед...ваць		ы	а
7	ідз...це	я	е	ё
8	павесял...ць душу	е	я	і
9	яс...це	я		і
10	адгародж...ваць		ы	а
11	бач...це	ы	а	э
12	падкрад...ваюся	а		ы
13	крыч...це	ы	а	
14	уклад...ваць		ы	а
15	заго...ваць	і	й	е

Варыянт 3		А	Б	В
1	падтрымл...ваць	ь	і	я
2	каманд...ваць	а		ы
3	спява...ш	і	е	я
4	сядз...це	я	і	е
5	вымен...ваць	і	е	ь
6	замарож...ваць		ы	а
7	бер...це	э	а	о
8	павяліч...ваў	ы	а	
9	ведз...це	я	ё	і
10	пакладз...м! (загад)	е	ё	і
11	палепш...ць жыццё	а	э	ы
12	супако...ваць	й	і	е
13	каж...це	э	а	
14	дагледз...ў	е	і	я
15	дас...це	я		е

Варыянт 4		А	Б	В
1	хвал...ваць	е	я	і
2	выгад...ваць	а	ы	о
3	паўз...це	ё	е	я
4	здзек...вацца		а	у
5	перакро...ваць	і	й	е
6	перачыт...ваць	ы		а
7	дырыжыр...ваць	а	ы	
8	абвінавач...ваць		а	ы
9	кладз...це	ё	я	е
10	сцел...цца	е	і	я
11	адпрош...вацца	ы	а	
12	печ...це	а	ы	э
13	угледз...ў	я	і	е
14	падкрэсл...ваць	ь	і	е
15	пе...це	я	е	ё

Тэст 9. Прапаніс прыслоўяў і блізкіх да прыслоўяў спалучэнняў слоў

Наступныя словы і спалучэнні слоў неабходна пісаць:

А – разам; Б – праз злучок; В – асобна

Варыянт 1	
1	(за) дарам
2	(па) ціху
3	аджласці (на) заўтра
4	ісці (у) глыб двара
5	(пад) вечар
6	бралася (на) відно
7	(па) воўчы
8	(на) уцёкі
9	там (сама)
10	(дэ) факта
11	не (у) меру
12	(ва) усю
13	(пад) час
14	зрабіць (на) злосць
15	па-сацыял (дэмакратыч- наму)

Варыянт 2	
1	(да) спадобы
2	(у) пустую
3	працуй (на) славу
4	(па) асобку
5	(у) адкрытую
6	пачакаць (да) заўтра
7	ляцець (з) боку лесу
8	(з) даўна
9	па-рабоча (сялянску)
10	(усё) адно
11	(у) чацвярых ісці
12	гэтак (сама)
13	след (у) след
14	(на) гара
15	(з) нізу да верху

Варыянт 3		
1	(на) смелую	
2	(па) мойму	
3	(у) двух ісці	
4	(па) крысе	
5	(на) супраць	
6	(на) памяць	
7	(па) малу	
8	падышлі (да) дома	
9	(у) ручную	
10	(за) панібрата	
11	(на) векі вечныя	
12	(пасля) заўтра	
13	па-народна (дэмакратыч- наму)	
14	працаваць (да) цямна	
15	ударыць (з) размаху	

Варыянт 4		
1	(да) шчэнтую	
2	у (сляпую)	
3	(па) летняму	
4	дзень (у) дзень	
5	(на) прапалую	
6	(з) ранку да вечара	
7	(у) пачатку дарогі	
8	(дэ) юрэ	
9	(па) сабачы	
10	(за) пазухай	
11	(да) бяла	
12	(на) суха	
13	па-нацыянальна (дзяржаўнаму)	
14	(на) жаль	
15	(у) плаў	

Тэст 10. Прапаніс не (ня), ні з рознымі часцінамі мовы

Выберыце правільны варыянт напісання слова:

А – разам; Б – асобна

Варыянт 1	
1	Гаспадар крыўдуе, калі бачыць (не) парадак
2	Чалавеку пачало (не) дабрыцца
3	Людзям трэба было ісці (не) ходжаным полем (не) пражытага жыцця
4	(Не) вялічкая вёсачка ў адну вуліцу выглядала (не) прыветна
5	Бульба на Васілёвым загоне была (не) дакапана
6	(Ні) колі ворагу зямлі мы не аддамо
7	Мікола развітаўся і выйшаў з хаты ў асеннюю (не) пагадзь
8	Глухаваты ад старасці, Пятрусь мог (не) дачуць гадзінніка
9	Унізе рос ядловец, лаза, нават (не) рэдка на вочы трапляліся алешыны
10	Ветрык прыносіў (не) халодную вільгаць прадвесня, а цеплыню вясны
11	Ноч была (не) цёмная
12	Вяршаліны дрэў застылі ў дзіўнай (не) рухомасці
13	Праз некалькі гадзін мы (не) далічыліся двух чалавек
14	Густы туман, (не) разагнаны ветрам, слаўся па зямлі
15	Пытацца дарогі ўжо (не) трэба

Варыянт 2	
1	Пасека знаходзілася (не) блізка
2	Яе раптам апанавала (не) смеласць
3	У густым змроку ўсё рабілася (не) выразнае, прывіднае
4	Калі чалавек паставіў мэту, дык ён дзеля яе (не) даспіць, (не) да- есць
5	Хата, (не) абнесеная плотам, стаяла на самым краі вёскі
6	Вам (не) варта глядзець на мае вочы
7	Перагародкі пакояў былі (не) капітальныя, а з дошчак
8	Васіль усё ж пайшоў к Міканору (не) ахвотна
9	Трава (не) прыкметна вылазіла з (не) глыбокай вады
10	Хадоська (не) навіздзела таго дужага, нахабнага дзядзьку ў белым
11	Буйны серабрысты пот сцякаў па шкле на (не) фарбаваную шуфля- ду
12	Ён сёння нешта зусім (не) вясёлы
13	І ніколі (не) дадумаеш да канца думак сваіх у вялікай дарозе
14	Сымон засынае (не) хутка
15	Надзвычай (не) цікавае выступленне ці абудзіць сэрцы слухачоў?

Варыянт 3	
1	(Не) нацешуся – так лёгка дыхаць смольнай сінявой
2	Воўк дарогай (не) езджанай бяжыць к вёсцы (не) прошаным госцем
3	Прамоўца гаварыў (не) моцна, але выразна, упэўнена
4	Чуючы (не) прыхільнасць, хутка пачалі моўчкі, (не) ёмка разы- ходзіцца
5	Мы ідзем уздоўж (не) шырокай, але паўнаводнай і глыбокай рэчкі
6	Вучыцца (ні) колі не позна
7	Яе вельмі (не) прадуманае рашэнне не спадабалася класу
8	Зялёная, (не) кранутая марозам трава
9	Бацька і маці былі вельмі старымі і часта (не) дамагалі
10	Над яшчэ (не) прыбраным лугам пранесліся грымотныя хмары
11	Было (не) цёмна, як мінулымі начамі, а шаравата
12	Лета было сухое – таму кармоў (не) дабралі
13	Днём Курані былі ў будзённым (не) хапаткім клопаце
14	Усю ноч Ганна праляжала як (не) жывая
15	Няхай абыходзіць вас гора і (не) шчасце

Варыянт 4	
1	Колькі зорных начэй у дарогах начных (не) даспалі мы
2	Мы выскачылі ў (не) вялічкі (не) дагледжаны садок
3	Сказала Ганна так (не) прыхільна, (не) даступна
4	Над (не) жатым полем хмарка плыве
5	З-за (не) пагоды мітынг перанеслі ў вялікае памяшканне агітпункта
6	(Ні) адкуль струменіць рэчка і ўпадае ў (ні) куды
7	(Не) дагледзіш бокам – заплаціш бокам
8	Струны (не) простыя, а серабрыстыя і каляровыя
9	Дым з (не) высокага коміна заўсёды калыхаўся над рачнымі хвалямі
10	Зранку яму зусім (не) здаровілася
11	На дне яра пракідаецца (не) пераможаны снегам лядок
12	Гэта быў у вышэйшай ступені (не) прадуманы адказ
13	(Не) упрыкметку, (не) узаметку і (не) ухільна набліжаецца зіма
14	(Не) пакоіць хворага дзяжурны доктар не дазваляў
15	Лепш (не) дагаварыць, чым перагаварыць

Літаратура

Асноўная

1. Азарка, В. У. Беларуская мова : спецыяльная лексіка / В. У. Азарка, А. С. Васілеўская, М. М. Круталевіч. – Мінск, 2004.
2. Антанюк, Л. А. Беларуская навуковая тэрміналогія : фарміраванне, структура, упарадкаванне, канструяванне, функцыянаванне / Л. А. Антанюк. – Мінск, 1987.
3. Антанюк, Л. А. Беларуская мова : спецыяльная лексіка / Л. А. Антанюк, Б. А. Плотнікаў. – Мінск, 2004.
4. Бадзеніч, З. І. Курс беларускай мовы / З. І. Бадзеніч, Л. І. Сямешка, І. Р. Шкраба. – Мінск, 1996.
5. Беларуская мова : прафесійная лексіка / Д. В. Дзятко [і інш.]. – Мінск, 2012.
6. Каўрус, А. Дакумент па-беларуску / А. Каўрус. – Мінск, 1994.
7. Куліковіч, У. І. Новае ў беларускай арфаграфіі. Правілы. Заданні. Тэсты. Слоўнік : вучэб. дапаможнік / У. І. Куліковіч. – Мінск, 2009.
8. Ляшчынская, В. А. Беларуская мова. Тэрміналагічная лексіка : вучэб. дапаможнік / В. А. Ляшчынская. – Мінск, 2001.
9. Ляшчынская, В. А. Студэнту аб мове : прафесійная лексіка / В. А. Ляшчынская. – Мінск, 2003.
10. Старавойтава, Н. П. Беларуская мова : гісторыя і сучаснасць : вучэб.-метад. дапаможнік для нефілал. спецыяльнасцей / Н. П. Старавойтава. – Мінск, 2006.
11. Тэорыя і практыка беларускай тэрміналогіі / Г. У. Арашонкава [і інш.]. – Мінск, 1999.
12. Шумчык, Ф. С. Беларуская мова : прафесійная лексіка / Ф. С. Шумчк. – Мінск : МДВРК, 2013.

Дадатковая

13. Абабурка, М. В. Культура беларускай мовы / М. В. Абабурка. – Мінск, 1994.
14. Акуленко, В. В. Вопросы интернационализации словарного состава языка / В. В. Акуленко ; под ред. А. В. Федорова. – Харьков : Изд-во Харьк. ун-та, 1972.
15. Антанюк, Л. А. Развіцце і задачы ўпарадкавання беларускай навуковай тэрміналогіі / Л. А. Антанюк // Тэрміналагічны зборнік «83». – Мінск, 1985.

16. Беларуская мова: энцыклапедыя. – Мінск, 1994.
17. Браим, И. Культура делового общения / И. Браим. – Минск, 1998.
18. Капейко, Т. В. Лексіка-семантычны спосаб тэрмінаўтварэння / Т. В. Капейко. – Магілёў, 2007.
19. Красней, В. П. Навуковы стыль сучаснай беларускай літаратурнай мовы / В. П. Красней // Беларуская мова ў другой палове ХХ ст. : матэрыялы Міжнар. навук. канф. – Мінск, 1998. – С. 16–19.
20. Лапкоўская, А. М. Сучасная беларуская батанічная тэрміналогія / А. М. Лапкоўская. – Гродна, 2007.
21. Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай мовы / пад рэд. А. Я. Баханькова. – Мінск, 1994.
22. Мінакова, Л. М. Беларуская навукова-тэрміналагічная тэрміналогія : фарміраванне, функцыянаванне, развіццё / Л. М. Мінакова, С. М. Аніськова, А. А. Станкевіч. – Гомель, 2004.
23. Праблемы беларускай навуковай тэрміналогіі : матэрыялы 1-й Нац. канф. – Мінск, 1995.
24. Практыкум па беларускай мове / пад рэд. Г. М. Малажай. – Мінск, 2005.
25. Прыгодзіч, М. Р. Шчодрасць слова / М. Р. Прыгодзіч. – Мінск, 1990.
26. Пытанні нармалізацыі беларускай навуковай тэрміналогіі : матэрыялы Рэсп. навук. канф. – Гомель, 1994.
27. Станкевіч, А. А. Дэтэрміналагізацыя тэрмінаў іншамойнага паходжання ў сучаснай беларускай мове / А. А. Станкевіч // Беларуская мова. – 1977. – Вып. 5. – С. 27–34.
28. Старасценка, Т. Я. Стылістыка беларускай мовы : вучэб.-метад. дапаможнік / Т. Я. Старасценка, В. В. Урбан, Ф. С. Шумчык. – Мінск, 2009.
29. Старычонок, В. Д. Займальная філалогія / В. Д. Старычонок. – Мінск, 1998.

Слоўнікі

30. Беларускі арфаграфічны слоўнік / Нац. акад. навук Беларусі, Ін-т мовы і літаратуры імя Я. Коласа і Я. Купалы ; уклад. Л. П. Кунцэвіч, І. І. Кандрацэня ; пад рэд. А. А. Лукашанца. – Мінск, 2009.
31. Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. – Мінск, 1996–2004.

32. Булыка, А. М. Слоўнік іншамоўных слоў : у 2 т. / А. М. Булыка. – Мінск, 1999.
33. Руска-беларускі слоўнік : у 3 т. – Мінск, 1995.
34. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы : у 5 т. – Мінск, 1977–1984.
35. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы. – Мінск, 2005.
36. Болсун, А. І. Слоўнік фізічных і астранамічных тэрмінаў : для сярэдніх школ / А. І. Болсун, Я. Н. Рапановіч. – Мінск, 1979.
37. Водзеў, У. Т. Малы матэматычны слоўнік / У. Т. Водзеў, А. Ф. Навумовіч, Н. Ф. Навумовіч. – Мінск, 1994.
38. Інфарматыка : беларуска-рускі тэрміналагічны слоўнік / Беларус. дзярж. пед. ун-т ; уклад. Ю. А. Быкадораў [і інш.] ; пад агул. рэд. А. І. Паўлоўскага. – Мінск, 1996.
39. Кароткі руска-беларускі слоўнік фізічных і матэматычных тэрмінаў / Віцеб. дзярж. пед. ін-т : склад. Р. Р. Кароткін. – Віцебск, 1992.
40. Лапоцін, Л. А. Руска-беларускі слоўнік матэматычных тэрмінаў / Л. А. Лапоцін. – Магілёў, 1994.
41. Савіцкі, М. Руска-беларуска-англійскі слоўнік па інфарматыцы і вылічальнай тэхніцы / М. Савіцкі. – Мінск, 1992.
42. Сухая, Т. Тэрміналагічны слоўнік па вышэйшай матэматыцы для ВНУ / Т. Сухая ; Т-ва беларус. мовы імя Ф. Скарыны. Тэрмінал. камісія ; навук. рэд. П. Міхайлаў. – Мінск, 1993.
43. Тлумачальны слоўнік гандлёвых тэрмінаў. – Мінск, 1995.
44. Эканоміка для всех : популярны слоўнік / О. В. Амуржув [і др.]. – М., 1997.
45. Эканаміко-соцыялагічны слоўнік / под. ред. Г. Н. Соколовой. – Минск, 2002.

Змест

Прадмова	3
1. Вучэбная праграма дысцыпліны	5
1.1. Прыкладны тэматычны план	5
1.2. Змест дысцыпліны	6
2. Пытанні для самакантролю	11
3. Метадычныя рэкамендацыі па выкананні і афармленні кантрольнай работы	13
3.1. Патрабаванні да зместу кантрольнай работы	13
3.2. Патрабаванні да афармлення кантрольнай работы	13
3.3. Ацэнка кантрольнай работы	14
4. Кантрольная работа	14
4.1. Тэставыя заданні да кантрольнай работы	24
Літаратура	36

Вучэбнае выданне

**БЕЛАРУСКАЯ МОВА
(ПРАФЕСІЙНАЯ ЛЕКСІКА)**

Вучэбная праграма, метадычныя указанні
і кантрольныя заданні

для навучэнцаў завочнай формы атрымання адукацыі спецыяльнасцей
2-39 02 32 «Праектаванне і вытворчасць РЭС»,
2-39 02 31 «Тэхнічная эксплуатацыя РЭС»,
2-40 02 02 «Электронныя вылічальныя сродкі»,
2-40 01 01 «Праграмнае забеспячэнне інфармацыйных тэхналогій»

С к л а д а л ь н і к і:
Шумчык Франц Станіслававіч,
Акуліч Наталля Мікалаеўна

Адказны за выпуск В. П. Казельская
Рэдактар І. С. Сабалеўская
Карэктар М. Я. Залівака
Камп'ютэрная вёрстка І. С. Сабалеўская

Падпісана да друку 18.07.2014. Фармат 60×84¹/₁₆. Папера пісчая.
Рызаграфія. Ум. др. арк. 2,33. Ул.-выдав. арк. 1,82. Тыраж 70 экз. Заказ 63.

Выдавец і паліграфічнае выкананне: установа адукацыі
«Мінскі дзяржаўны вышэйшы радыётэхнічны каледж»
Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы
і распаўсюдніка друкаваных выданняў № 1/134 ад 03.01.2014.
Пр. Незалежнасці, 62, 220005, Мінск.